

PREFACI

Modern, moderna és una paraula curiosa. Provenint del llatí *modo*, simplement defineix un fet, un objecte, un costum, una idea o una persona *del temps present o passat de no fa gaire*, però a partir del segle XIX, quan les novetats van començar a ser percebudes com a positives, la paraula adquirí un prestigi inèdit. De sobte, tot allò qualificat de modern quedà envoltat d'un magnetisme irresistible, des de la ciència a la moda, passant pels costums i les diversions. La indústria, la música, la literatura, la medicina i la cuina havien de ser modernes per triomfar. Fins i tot arribà a donar nom a un gran moviment artístic i cultural, el Modernisme, versió catalana de l'*Art Nouveau* francès que proporcionà forma i contingut a la inventiva humana del tombant de segle, en aplicació de tres tecnologies capaces de revolucionar el món: el vapor, l'electricitat i el motor de combustió interna.

Els canvis es feren particularment evidents a les grans ciutats, que en pocs anys van esdevenir metròpolis tecnològiques i superpoblades, dotades de mecanismes i d'establiments sorprenents, amb botigues enlluernadores, edificis cada cop més elevats i vehicles capaços de moure's per si sols. A mesura que les ciutats s'eixamplaven, el transport prenia una nova dimensió, la comunicació esdevenia fonamental i el lleure, una necessitat. El comerç, la publicitat, els serveis, l'ordenació del trànsit, la mobilitat i la higiene pública experimentarien una evolució accelerada, fins a alterar d'arrel l'entorn urbà. Havia nascut la ciutat moderna.

PREFACI

Fixem-nos en la imatge que il·lustra la coberta d'aquest llibre, reproduïda de manera completa en aquesta pàgina. Fou publicada el 1930 en un número especial de la revista *La Il·lustración Ibero-Americana* dedicat a l'Exposició Internacional, celebrada a Barcelona entre el 19 de maig de 1929 i el 15 de juliol de 1930. Presenta un paisatge imaginari però estranyament familiar, un misteri que el peu de la il·lustració s'encarrega de

desvetllar. Diu: *La futura Barcelona* i es pregunta *¿Llegará algún día a ser realidad esta Via Layetana que ha “construido” un visionario?* Es tracta, doncs, d'una visió idealitzada de la nostra Via Laietana —el carrer més *americà* de Barcelona, obert entre 1908 i 1913 en el cor de la ciutat antiga—, amb ponts vertiginosos i ferrocarrils metropolitans que avancen entre gratacels, entre els quals emergeixen alguns dels edificis més emblemàtics de la ciutat medieval.

A finals dels anys vint, Nova York havia pres el relleu de París com a ciutat de referència. L'automòbil havia nascut a Alemanya, els grans magatzems a França i el metro a Anglaterra, però només la desbordant energia americana seria capaç de concentrar els esforços, fins a crear un univers captivador que el cinema s'encarregava d'escampar arreu del planeta. Per tant, no podem retreure al desconegut autor de la il·lustració que cerqués la inspiració a l'altre costat de l'Atlàntic, concretament en una postal (pàgina següent) editada el 1925 amb el títol *Future New York, The City of Skyscrapers*. La Nova York del futur, la ciutat dels gratacels, on tot era possible.

Barcelona vivia aleshores un moment de gran expansió, com havia passat quaranta anys abans amb motiu de l'Exposició Universal de 1888. O com passaria seixanta anys després amb els Jocs Olímpics de 1992. En totes tres ocasions, la ciutat experimentà un salt endavant, amb la incorporació d'elements urbans

que, per un o altre motiu, s'hi havien resistit. Bona part de la ciutadania acollí amb eufòria la presència de novetats tecnològiques i rutilants propostes comercials, però no podia faltar qui exclamés *coses de la vida moderna*, amb una barreja d'escepticisme i de resignació davant la sorpresa inicial.

Dels invents d'ús domèstic i personal en vam tractar en un llibre anterior —*El triomf de la imaginació*, editat el 2010 en aquesta mateixa col·lecció— i ara toca presentar-vos cinquanta-vuit invents que han transformat la ciutat. Els hem ordenat cronològicament, d'acord amb la data de creació, independentment de

la seva implantació a Barcelona, un fet condicionat per circumstàncies polítiques, socials i econòmiques. Cap d'aquests invents va ser produït aquí, però la iniciativa particular barcelonina sempre es va mostrar atreta pels progressos tècnics. Sorpren la rapidesa amb què va aparèixer a Barcelona el primer automòbil o la primera sala de cinema. En canvi, quan la innovació depenia d'administracions o empreses públiques, especialment les de titularitat estatal, la implantació seria tardana i poc efectiva. Bústies, columnes de publicitat i cabines telefòniques són casos exemplars de dilació inexplicable. Finalment, l'etapa d'ajuntaments democràtics, iniciada el 1976, derivaria en l'aparició de nombrosos elements —sovint excessius— del denominat mobiliari urbà.

Quan sortiu al carrer, mireu al vostre voltant. Veureu cotxes, motos, semàfors, contenidors d'escombraries, marquesines, pirulís, carrils bus i bici, restaurants, cafeteries, fanals, caixers automàtics, passos zebra, cotxets infantils i asfalt, molt d'asfalt, que formen part de la nostra vida quotidiana. Són *coses de la vida moderna*, en definitiva.

Ròmul Brotons i Segarra